

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ І ПРОБЛЕМ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Волкова А. В., Корж Ю. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Кафедра соціальної фармації

socpharm@nuph.edu.ua

Здоров'я населення є однією з найбільших цінностей і необхідною умовою для соціально-економічного розвитку країни. Збереження та зміцнення здоров'я, забезпечення повноцінного життя населення є однією з найважливіших цілей світової спільноти. Сьогодні у світовій практиці набуває поширення введення єдиної системи із запровадження нових ідей та інноваційних рішень для розробки стратегій у галузі охорони здоров'я, а також виявлення та вирішення проблем зі здоров'ям населення. Дана система має назву громадське здоров'я (ГЗ). У 2012 р. Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я прийнято документ «Європейський план дій з укріплення потенціалу та послуг ГЗ», який став поштовхом для впровадження ГЗ в Європейському регіоні. Необхідно зазначити, що Європейський план дій є одним з основоположних компонентів політики «Здоров'я – 2020». Ключові сфери діяльності охорони здоров'я стосуються зміцнення і подальшого розвитку, підтримки існуючого потенціалу та послуг системи ГЗ з метою поліпшення здоров'я та скорочення нерівності за допомогою впливу на соціальні детермінанти здоров'я. До десяти основних оперативних функцій ГЗ слід віднести: епідагляд та оцінювання стану здоров'я і благополуччя населення; моніторинг та реагування на небезпеки для здоров'я під час надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я; захист здоров'я, у тому числі забезпечення безпеки навколишнього середовища, праці, харчових продуктів тощо; зміцнення здоров'я, у тому числі вплив на соціальні детермінанти і скорочення нерівностей за показниками здоров'я; профілактика хвороб, у тому числі раннє виявлення порушень здоров'я; забезпечення стратегічного управління в інтересах здоров'я і благополуччя; забезпечення сфери суспільної громадської охорони здоров'я достатньою кількістю кваліфікованих кадрів; створення стійких організаційних структур і забезпечення їх фінансування; інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація), комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я; сприяння розвитку досліджень у сфері охорони здоров'я для наукового обґрунтування відповідної політики і практики.

Метою нашого дослідження стало визначення особливостей розвитку та існуючих проблем впровадження системи ГЗ в Україні. У ході дослідження використано методи контент-аналізу, наукового узагальнення та систематизації.

В Україні затверджена Указом Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 р. «Стратегія сталого розвитку «Україна -2020», основною метою якої є впровадження європейських стандартів життя. Держава визнала досягнення європейських стандартів якості життя та благополуччя населення, а також трансформацію національної системи охорони здоров'я на засадах ГЗ, які є частиною зобов'язань у рамках «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони».

Нами проаналізовано положення чинної нормативно-правової бази і визначено перелік документів, які регламентують створення сучасної системи ГЗ в Україні. Встановлено,

що в Україні протягом 2016-2018 рр. впровадження даної системи здійснюється відповідно до наступних нормативно-правових актів:

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1002-р «Концепції розвитку системи громадського здоров'я» (далі – Концепція);
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 р. № 909-р «Питання Міністерства охорони здоров'я»;
- Наказ МОЗ України від 18.09.2015 р. №604 «Про утворення державної установи «Центр громадського здоров'я України»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 р. № 560-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи громадського здоров'я» (далі – План).

Відповідно до Концепції, система ГЗ – це комплекс інструментів, процедур та заходів, що реалізуються державними та недержавними інституціями для зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку та заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднаних зусиль усього суспільства. Визначено, що метою розбудови системи ГЗ в Україні є, насамперед, переорієнтування від політики лікування до політики зміцнення та збереження здоров'я населення, попередження надзвичайних ситуацій, профілактика епідемій і захворювань, скорочення несправедливості щодо здоров'я по всьому соціальному градієнту, запровадження інтегрованого підходу до розв'язання проблем ГЗ з метою раціонального використання наявних людських та матеріальних ресурсів тощо. Вищезазначені заходи повинні сприяти зниженню рівня загальної захворюваності, інвалідності та смертності населення, збільшенню середньої тривалості життя населення України, продовженню активного та працездатного віку та, як результат, зменшення економічного навантаження на бюджет охорони здоров'я.

З 2016 р. почалося створення вертикалі управління системи ГЗ. Так, у травні 2016 р. Міністерством охорони здоров'я України було зареєстровано у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Державну установу «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України» (далі – ЦГЗ МОЗ України), на якого були покладені функції із супроводження управлінських рішень у сфері ГЗ, зокрема із створення та підтримки єдиної інформаційно-аналітичної системи медичної інформації, методичного керівництва лабораторною та аналітичною роботою регіональних центрів ГЗ тощо. Слід зазначити, що впровадження системи ГЗ гальмує той факт, що розробка низки нормативно-правових актів, затвердження відповідних програм підготовки, окремих стратегій з питань ГЗ передбачено у Плані на 2018-2019 рр., але на сьогодні вони ще незатверджені. Так, наприклад, заплановано затвердження Комунікаційної стратегії з пріоритетних питань ГЗ (I квартал 2018 р.), розробка та затвердження Порядку функціонування державної мережі лабораторій для реагування на надзвичайні події у сфері ГЗ не нижче другого рівня біологічної безпеки (II квартал 2018 р.), розробка та впровадження спеціалізованої програми з підвищення кваліфікації епідеміологів (2017-2018 рр.) тощо. Але до цього часу ці заходи не виконані.

Таким чином, проведений аналіз державної політики з охорони здоров'я в умовах системних змін в Україні показав, що сьогодні питання збереження здоров'я населення – це питання, які стосуються не лише медичної сфери, а і всіх, без винятку, політик, сфер суспільного життя.

Література

1. Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения. – Копенгаген : Европейское региональное бюро ВОЗ, 2012 (документ EUR/RC62/12). – 52 с.
2. Здоровье – 2020. Основы европейской политики и стратегия для XXI века [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.euro.who.int/PubRequest?language=Russian>. – Название с экрана.